

A Fővárosi Ítéltábla a Bihary, Balassa Ügyvédi Iroda; ügyintéző: dr. Bihary Tibor Aurél ügyvéd által képviselt II. - VI. rendű felpereseknek a Szabó, Dudás, Hargita Ügyvédi Iroda ; ügyintéző: dr. Dudás Gábor János ügyvéd által képviselt alperes ellen kártérítés iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2018. október 9. napján meghozott 36.P.20.840/2018/15. számú ítélete ellen a II-VI. rendű felperesek részéről 16., 18. és 19. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a II-III. rendű felpereseket, hogy személyenként 12.700 (tizenkétezer-hétszáz) forint, a IV-VI. rendű felpereseket, hogy személyenként 5.080 (ötezer-nyolcvan) forint másodfokú perköltséget 15 napon belül fizessenek meg az alperesnek.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az I-VI. rendű felperesek a Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján jogalkotással okozott káruk megtérítése iránt indítottak pert az alperessel szemben. Kárigényük ténybeli alapjaként előadták, hogy a tulajdonukban, illetve a jogelődjük tulajdonában álló gazdasági társaságuk dohánytermékek árusításával is foglalkoztak. A fiatalkorúak dohányzásának visszaszorításáról és a dohánytermékek kiskereskedelméről szóló 2013. július 1-jén hatályba lépett 2012. évi CXXXIV. törvény (a továbbiakban: Fdtv.) a dohány-kiskereskedelmet állami monopóliummá tette és csak pályázati úton elnyert koncesszió birtokában engedte e tevékenység gyakorlását. Az Fdtv. pályázat benyújtását jogi személyeknek nem tette lehetővé, a magánszemélyként pedig eredménytelenül pályáztak. Az Fdtv-nyel vállalkozásaik gazdasági tevékenysége ellehetetlenült, ami a tulajdonukban, illetve az időközben elhunyt V.rendű felperestörvényes örököseinek, a IV-VI. rendű felperesek tulajdonában álló üzletrészek, vagyoni hozzájárulások elértéktelenedéséhez vezetett.

Álláspontjuk szerint az alperes a jogalkotásra vonatkozó közjogi normák formai és tartalmi követelményeit megsértette, túllépte a jogalkotó hatáskörének közjogi kereteit. A törvényalkotás visszaélésszerű és diszfunkcionális volt, mert kormányközeli személyek gazdasági érdekeit szolgálta, érvénytelenítette a korábbi hatósági engedélyeiket és ellehetetlenítette a több évtizeden át folytatott üzleti tevékenységüket. A jogalkotó nem biztosított semmilyen arányos és azonnali kártalanítást, illetve megfelelő jogorvoslati rendszert sem. Nem készített továbbá hatástanulmányt a hatályba lépő törvény várható következményeiről, szakmailag megalapozott magyarázatát nem adta a jogalkotás szükségességének, és negligálta a törvény-előkészítés során elhangzott ellenvéleményeket. A II-III. rendű felperesek előadták, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága

által részükre megállapított kártérítés a teljes vagyoni károkat nem fedezte.

Az I-III. rendű felperesek személyenként 252.250 forint, a IV-VI. rendű felperesek személyenként 84.084,33 forint vagyoni értékcsökkenésből álló káruk megtérítésére és 2013. július 1-jétől késedelmi kamat fizetésére kérték kötelezni az alperest. Az I. rendű felperes keresetétől elállt, ezért az elsőfokú bíróság jogerős végzésével a pert az I. rendű felperes és az alperes között megszüntette.

Az alperes a jogalapot és összecszerűséget egyaránt vitatva a felperesek keresetének elutasítását kérte.

Álláspontja szerint a felek között közjogi jogviszony állt fenn, a polgári jogi kárfelelősségi szabályok nem alkalmazhatók, de jogellenessége és felróhatósága hiányában felelőssége egyébként sem lenne megállapítható. Az EJEB előtt lefolytatott eljárásban kötött egyezség nem minősül felelősség elismerésnek. Állította, hogy az Fdtv. nem ütközik nemzetközi szerződésbe és nem sérti az Alaptörvényt sem. Hivatkozott arra, hogy az Alkotmánybíróság vizsgálta a törvény alaptörvényellenességét, megállapította, hogy az sem a tulajdonhoz, sem a vállalkozáshoz való jogot nem sérti, döntése pedig köti a bíróságokat. Állította továbbá, hogy a gazdasági társaságok értékvesztése nem minősül a felperesek tényleges kárának.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a II-VI. rendű felperesek keresetét elutasította, és a felpereseket az alperes javára egyetemlegesen 50.000 forint + áfa perköltség megfizetésére kötelezte.

Ítéletének indokolása szerint az elkülönült jogi személyiségű gazdasági társaságok vagyonának értékvesztésével a gazdálkodó szervezetek és nem a tulajdonosaik vagyonában következett be értékcsökkenés. A megtéríteni kért kár nem a felpereseket érte, ezért a felperesek nem rendelkeznek keresetösséggel ennek érvényesítésére.

Az első fokú ítélettel szemben a II-VI. rendű felperesek terjesztettek elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen annak keresetük szerinti megváltoztatását, másodlagosan a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján a hatályon kívül helyezését kérték.

Fellebbezésük szerint közgazdaságilag és logikailag is hibás az a kiinduló pont, hogy ugyanazon károsító magatartás folytán a gazdasági társaság és annak tagja egyszerre nem károsodhat. A társaságnak, illetve a társaság tagjának kárigénye egy időben valóban nem elégíthető ki, annak azonban nincs jogi alapja, hogy a bíróság önkényesen sorrendet állítson fel a kárigényük érvényesítésére. Az ítélet megállapítását önmagában cáfolja, hogy az alperes károkozásának következtében felszámolás alá került az I-II. rendű felperesek gazdasági társasága, illetve az előbbi már meg is szűnt. A gazdasági társaságok részben emiatt, részben az időközben bekövetkezett elévülés folytán igényüket már nem tudnák alperessel szemben érvényesíteni. Hivatkoztak arra, hogy a perben folyt bizonyítás eredményeként a szakértő a társaságok értékét és az abban bekövetkezett értékcsökkenést, és nem a társaságok vagyonában bekövetkezett értékcsökkenést mutatta ki véleményében. Jogi érvelésüket arra a bírósági gyakorlatra alapították, amely egy korlátozott felelősségű társaság üzletrészeiben bekövetkezett értékcsökkenést a tag által elszenvedett kár fogalmi körébe vonta (BH2006. 117). Álláspontjuk szerint egy betéti társaság részesedése ugyanúgy a társaság tagjainak jogait és kötelezettségeit testesíti meg, mint egy Kft. üzletrésze, szintén átruházható és ugyanúgy hatnak rá a piaci hatások.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság döntése érdemben helyes, a felpereseknek kára nem keletkezett, és

jogellenes felróható magatartás hiányában kártérítésre egyébként sem kötelezhető. Fenntartotta, hogy az állam jogalkotási tevékenysége alapvetően a közjog területére tartozik. A felperesek által kifogásolt törvényt az Alkotmánybíróság vizsgálta és nem találta alaptörvény-ellenesnek, ezért az ügyben nincs kártérítési jogviszonyt létrehozó többlet-tényállási elem. Az EJEK döntései közvetlenül nem kötelezik a bíróságokat, azokat az Alkotmánybíróságnak kellett volna a döntése során figyelembe venni. Hivatkozott arra, hogy a Szegedi Ítéltábla Polgári Kollégiumának 2/2015. (VI. 17.) számú ajánlása, valamint a Kúria és az Ítéltáblák ítélkezési gyakorlata szerint a tag nem érvényesíthet a társaság vagyonában bekövetkezett értékcsökkenésből eredő kártérítési igényt. A tag társaságba bevitt részesedése ugyanis már a társaság vagyona.

A fellebbezési ellenkérelemben kifejtettekkel szemben a felperesek azzal érveltek, hogy a Szegedi Ítéltábla hivatkozott ajánlása nem általános érvényű, és a látszatkár-fogalom kizárólag párhuzamos igényérvényesítések esetén alkalmazható. A perbeli esetben ugyanakkor a párhuzamos igényérvényesítés lehetősége hiányzik. Azt viszont az ajánlás sem zárja ki, hogy nem ugyanarra a kárra vonatkozóan a károkozóval szemben a társaság tagja maga is igényt érvényesítsen. Álláspontjuk szerint az alperesnek a BDT2016. 3446. és 2015. 3247. számú döntéseire való hivatkozása súlytalan, mert azok egyrészt a perbeli eltérő tényállásra vonatkoznak, másrészt a felperesek érvelésével azonos jogelveket tartalmaznak. Az alperes pedig iratellenesen hivatkozik arra, hogy a szakértő nem a társasági részesedéseikben bekövetkezett értékcsökkenést számította ki. Fenntartották, hogy a jogalkotással okozott kárak érvényesítéséhez az a többlettényállási elem ad alapot, hogy számos EJEK döntés született, amely megállapította, hogy az Fdtv. nemzetközi szerződésbe ütközik, mivel sérti az érintett "trafikosok" tulajdonosi jogait. Az EJEK döntéseit pedig az Alkotmánybíróság a maga számára irányadónak tekinti. Ezzel a rendes bíróságok számára minden tényállási elem rendelkezésre áll ahhoz, hogy polgári jogi szempontból értékeljék az alperes jogalkotói magatartását. Következésképp az AB hatáskörének elvonása ebben a helyzetben teljességgel értelmezhetetlen.

A Fővárosi Ítéltábla teljes terjedelemben vizsgálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét, mert annak fellebbezés hiányában első fokon jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt [Pp. 228. § (4) bekezdés].

A fellebbezés nem megalapozott.

Az Ítéltábla egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a felperesek kártérítési igényének a jogalapja hiányzik, ezért további bizonyítás felvételére és ennek érdekében az ítélet hatályon kívül helyezésére [Pp. 252. § (3) bekezdése] nem volt szükség, az a rendelkezésre álló adatok alapján felülbíráható volt.

A Szegedi Ítéltábla Polgári Kollégiumának alperes által hivatkozott 2/2015. (VI. 17.) számú ajánlása értelmében a társasági vagyon értékvesztése miatt a gazdasági társaság tagja nem érvényesíthet a társaságnak kárt okozó harmadik személlyel szemben kárigényt arra hivatkozással, hogy a társasági részesedésében értékvesztés következett be. Ennek oka, hogy jogi személy létesítése esetén az elkülönült vagyontömeg tulajdonosa a jogi személy társaság lesz. A tagnak megszűnnek az elkülönült vagyontömegre vonatkozó tulajdonosi jogai, de nem tulajdonosa magának a társaságnak sem. A társaságba bevitt vagyona helyébe a társasági részesedés lép, amely meghatározott tagsági, vagyoni jogokat biztosít. Ha az absztrakt jogi személy vagyona hátrányt szenved, az egy és ugyanazon vagyoni hátrány, mint a társasági részesedés értékcsökkenése. Ugyanazon vagyontömegre a jogalanyiség megkettőzése azonban nem eredményez kétszeres igényérvényesítési jogosultságot. A társasági részesedés értékcsökkenése csak formálisan valósítja

meg a társasági tag magánvagyonában esett hátrányt. A tag magánvagyonában esett hátrány „látszat-kár”, a saját jogú igényérvényesítés ezért kár hiányában nem lehetséges.

Az Ítéletábra álláspontja szerint ugyanakkor a felperesek esetében alapvetően nem a kár, hanem az ok-okozati összefüggés hiánya az elutasítás megalapozott indoka. A felperesek állítása szerint tagi részesedéseik értékcsökkenését a jogellenes jogszabályalkotás, illetve az ezzel összefüggő kártalanítás elmaradása okozta. A felperesi társaságok azonban azáltal szenvedtek kárt, hogy a dohánytermékek forgalmazásának jogát elvesztették, ennek következtében haszontól estek el. A károkozó magatartással csak ez a kár áll közvetlen okozati összefüggésben. A társasági részesedés értékét a társaság gazdálkodásának eredménye határozza meg, a felperesek által kárként megjelölt üzletrészek értékvesztésének ezért kizárólag a társaság gazdasági tevékenysége lehet az oka. Jogellenes jogalkotás esetén sem lenne kizárt ugyanis, hogy a cégek gazdasági tevékenységüket más termékek forgalmazásával tovább folytassák, kiesett bevételüket más termék, termékek forgalmazásával pótolják. Ebből pedig az következik, hogy a felperesek perben érvényesített kára nem a jogalkotásból, hanem a tag tagsági jogviszonyából ered. Ezt a megállapítást támasztja alá az is, hogy amennyiben a felperesi társaságok megkapták volna a hiányolt kártalanítást, a felpereseknek nem lenne kára.

Az alperes egyébként megalapozottan hivatkozott arra is, hogy az Alkotmánybíróság 3194/2014. (VII. 15.) AB határozatával az Fdtv. 2. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszokat elutasította. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 39. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság döntése mindenkire, a bíróságokra nézve is kötelező, annak indokaira kiterjedően. Jogszabály Alaptörvénybe, vagy nemzetközi szerződésbe ütközését az Abtv. 24-32. §-ai szerint kizárólag az Alkotmánybíróság állapíthatja meg, ezért a jogalkotással okozott kár megtérítésére kötelezésnek előfeltétele, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 41. § (1) bekezdése alapján a teljes jogszabályt vagy valamely rendelkezését megsemmisítse. Ennek hiánya az alperesi magatartása jogellenességének megállapítását kizárja. Ezen nem változtat az sem, ha az EJEK utóbb egyes felperesek esetében a tulajdonhoz fűződő joguk megsértését megállapította.

A kifejtettekre tekintettel az Ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét – indokolásának kiegészítésével – a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint helybenhagyta.

A sikertelenül fellebbező felperesek a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelesek az alperes áfát tartalmazó ügyvédi munkadíjából álló másodfokú perköltségét megtéríteni.

Budapest, 2019. február 5.

Világhyiné dr. Böcskei Terézia s.k.
a tanács elnöke

dr. Csóka István s.k.
s.k.
előadó bíró

dr. Lente Sándor
bíró